

**รายงานสรุปผลการศึกษาดูงาน สภาพเศรษฐกิจการค้า การลงทุน
ภายใต้โครงการส่งเสริมและสร้างมาตรฐานด้านธรรมาภิบาลธุรกิจ ประเภทธุรกิจสำนักงานบัญชี
ณ ราชอาณาจักรกัมพูชา ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑**

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้อนุมัติให้ นางอารีพร จงวัฒนานุกูล นักวิชาการพาณิชย์เชี่ยวชาญ กองกำกับบัญชีธุรกิจ นำคณะข้าราชการและผู้ประกอบธุรกิจสำนักงานบัญชีคุณภาพเดินทางไปศึกษาดูงาน ด้านวิชาชีพบัญชี เชื่อมโยงเครือข่ายและความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการสำนักงานบัญชีคุณภาพ จากประเทศไทย กับองค์กรทางด้านวิชาชีพบัญชี หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงสำนักงานบัญชีของ กัมพูชา ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ โดยมีคณะ เดินทางจำนวน ๒๔ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและข้าราชการ จำนวน ๓ คน ผู้ประกอบธุรกิจสำนักงานบัญชี คุณภาพ จำนวน ๒๑ คน มีรายละเอียดดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑.๑ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายและสร้างโอกาสทางธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการสำนักงานบัญชีคุณภาพ ของไทยกับองค์กรทางวิชาชีพบัญชี รวมถึงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ในราชอาณาจักรกัมพูชา และประสานความร่วมมือเกี่ยวกับการค้าภาคบริการวิชาชีพบัญชีข้ามพรมแดนระหว่างกัน ตลอดจนแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นอัน เกี่ยวเนื่องกับวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ

๑.๒ เพื่อศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางในการเข้าไปประกอบธุรกิจ สภาพเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนของกัมพูชา เพื่อการต่อยอดไปสู่การจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) ในอนาคต

๑.๓ ศึกษาดูงานรูปแบบธุรกิจสำนักงานบัญชีในราชอาณาจักรกัมพูชา

๒. ข้อมูลพื้นฐานของราชอาณาจักรกัมพูชา

ราชอาณาจักรกัมพูชามีที่ตั้งอยู่กลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีพรมแดนทิศเหนือติดกับ ประเทศไทย (จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์) และลาว ทิศตะวันออกติดเวียดนาม ทิศ ตะวันตกติดประเทศไทย (จังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และตราด) และทิศใต้ติดอ่าวไทย มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๘๑,๐๓๕ ตารางกิโลเมตร หรือมีขนาดประมาณ ๑ ใน ๓ ของประเทศไทย

ประชากร จำนวนประชากร ๑๕.๘ ล้านคน

เมืองหลวง : กรุงพนมเปญ (Phnom Penh)

โครงสร้างพื้นฐาน กรุงพนมเปญมีการขยายเมืองมากพอสมควร โดยรัฐบาลมีนโยบายขยายเมือง ๒ เท่า หรือจากเดิม ๑๐ ตารางกิโลเมตร ขยายเพิ่มออกไปอีก ๒๐ ตารางกิโลเมตร ส่งผลให้เกิดการก่อสร้าง เชื่อมต่อการเดินทางและการขนส่งในเมือง มีการก่อสร้างถนนมากขึ้น รวมถึงกำลังจะสร้าง Highway ทางด่วน ส่วนเส้นทางต่างๆ มีการขยายเมืองออกไปจากพนมเปญเหมือนใยแมงมุม ขยายเข้าไปสู่เวียดนามและไทย และ

การตั้งเป้าให้สีหนุวิลล์เป็น HUB เส้นทางและโลจิสติกส์ที่เชื่อมไปไทยและเวียดนามในการส่งสินค้ารวมกับโครงการลุ่มน้ำโขงและโครงการ One Belt One Road ของจีน นอกจากนี้มีการลงทุนโดยเฉพาะญี่ปุ่น มีท่าเรือน้ำจืดในพนมเปญรองรับสินค้ามาจากหลายประเทศที่เป็นอุตสาหกรรมหนัก อาทิ ซีเมนต์ เหล็กเส้นที่ต้องผ่านทางแม่น้ำเข้าไปเวียดนาม ขณะที่ท่าเรือน้ำลึกมีญี่ปุ่นเข้าไปลงทุนค่อนข้างมากและเชื่อมต่อกับสีหนุวิลล์ที่สินค้าจะถูกส่งต่อไปเวียดนามด้วย

เศรษฐกิจ กัมพูชามีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยกว่าร้อยละ ๗ ต่อปี ทำให้มีเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติเข้ากัมพูชาเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจัยหนุนหลักๆ คือ นโยบายเปิดกว้างรับการลงทุนจากต่างประเทศ การได้รับสิทธิพิเศษภาษี ๐% ภายใต้กรอบ EBA* จากประเทศผู้นำเข้า การมีต้นทุนค่าแรงต่ำและการเมืองที่มีเสถียรภาพในหลายปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ กัมพูชามีเมืองรองที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ อาทิ เสียมเรียบเป็นเมืองท่องเที่ยวอันดับ ๑ ใน ๑๐ ของโลกที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเยือนปีละกว่า ๒ ล้านคน กัมพูชาถือเป็นประเทศที่มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วทั้งเมืองหลวงและเมืองรองสู่ความทันสมัย เนื่องจากการหลั่งไหลเข้าไปทำงานและใช้ชีวิตแบบลชนกปักฐานของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชาวจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม

การเมืองการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ประมุข : พระบาทสมเด็จพระบรมนาถนโรดม สีหมุนี ผู้นำรัฐบาล : สมเด็จอัครมหาเสนาบดีเดโชฮุน เซน

เวลา : เท่ากับประเทศไทย

๓. ข้อมูลหน่วยงานที่ไปศึกษาดูงาน

คณะเดินทางได้เข้าศึกษาดูงาน รับฟังการบรรยาย และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างสำนักงานบัญชีคุณภาพกับผู้แทนจากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาชีพบัญชีของกัมพูชา จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่

๓.๑ The National Accounting Council : NAC

สภาบัญชีแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย Corporate Accounts อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง (Ministry of Economy and Finance : MEF) มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการบัญชี การตรวจสอบและแก้ไขมาตรฐานการบัญชีกัมพูชา (Cambodian Accounting Standards : CASs) และออกข้อบังคับการบัญชีของกัมพูชา

นอกจากนี้ คณะศึกษาดูงานยังได้รับเกียรติจากผู้แทนของ Kampuchea Institute of Certified Public Accountants and Auditors หรือ KICPAA (สถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา) ซึ่งเป็นหน่วยงานทางวิชาชีพบัญชีที่มีบทบาทสำคัญมีหน้าที่กำกับดูแลรวมถึงส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบัญชีของกัมพูชา เข้าร่วมบรรยายให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีของกัมพูชาในวันแรกของการศึกษาดูงาน ณ สภาบัญชีแห่งชาติ (National Accounting Council : NAC) กระทรวงเศรษฐกิจและการคลังด้วย

* Everything But Arms (EBA) คือ โครงการที่สหภาพยุโรป (European Union: EU) ให้สิทธิพิเศษด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้าและยกเลิกการกำหนดโควตา นำเข้าให้แก่สินค้านำเข้าที่มีแหล่งกำเนิดจากกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries: LLDCs)

๓.๒ Cambodia Securities Exchange : CSX

ตลาดหลักทรัพย์กัมพูชา เป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างรัฐบาลกัมพูชาและตลาดหลักทรัพย์เกาหลีใต้ ซึ่งถือหุ้นร้อยละ ๕๕ และ ๔๕ ตามลำดับ เริ่มเปิดดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕ มีวัตถุประสงค์คือทำให้บริการอำนวยความสะดวกการไหลของเงินทุน การลงทุน และจัดสรรเงินทุน ตลาดหลักทรัพย์มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่อาคารคานาเดียนทาวเวอร์ กรุงพนมเปญ

๓.๓ Cambodia Securities and Exchange Commission : SECC

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทำหน้าที่กำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์กัมพูชา (Cambodia Securities Exchange : CSX) รวมถึงกำกับดูแลการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยการระดมทุนจากนักลงทุนภาครัฐและภาคเอกชนตอบสนองความต้องการของนักลงทุน

๓.๔ BSE Accounting Company Limited

บริษัท BSE Accounting จำกัด สำนักงานบัญชีในกัมพูชา จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ กัมพูชา เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ และได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจจากกรมสรรพากร (General of Taxation - GDT) ด้วยแล้ว โดยให้บริการแบบครบวงจร ได้แก่ จดทะเบียนธุรกิจ งานด้านภาษีอากร การบันทึกบัญชี การให้คำปรึกษา และการฝึกอบรมด้านบัญชีแก่ธุรกิจต่างๆ และผู้ที่สนใจในประเทศกัมพูชา

๓.๕ V Connect Company Limited

บริษัท V Connect จำกัด เป็นผู้ผลิต Software พัฒนาเว็บไซต์และโฮสติ้ง รวมทั้งจัดหาและบำรุงรักษาผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีสารสนเทศ การฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจของลูกค้า ผ่านการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ

๔. สรุปผลการศึกษาดูงาน

จากการศึกษาดูงาน และรับฟังการบรรยายของผู้แทนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้านวิชาชีพบัญชี การค้าการลงทุน รวมทั้งสำนักงานบัญชีของกัมพูชา สรุปผลการศึกษาดูงานได้ดังนี้

๔.๑ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลวิชาชีพบัญชี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายว่าด้วยการบัญชีของผู้ประกอบกิจการด้านบัญชีการตรวจสอบบัญชีและวิชาชีพบัญชี พ.ศ.๒๕๔๕ (Law on Corporate Accounting, Audit and Accounting Profession) ถือเป็นกฎหมายหลักว่าด้วยการบัญชีในประเทศกัมพูชา โดยมีสองหน่วยงานหลักที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว คือ National Accounting Council หรือ NAC และ Kampuchea Institute of Certified Public Accountants and Auditors หรือ KICPAA มีรายละเอียดดังนี้

(๑) **Kampuchea Institute of Certified Public Accountants and Auditors หรือ KICPAA** (สถาบันวิชาชีพบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา) เป็นองค์กรวิชาชีพทางบัญชีที่มีหน้าที่กำกับดูแลการจัดองค์กรและการประกันคุณภาพของวิชาชีพบัญชีเอกชนทั้งนักบัญชีและผู้สอบบัญชี รวมถึงดำเนินการจัดการฝึกอบรมและพัฒนาผู้ที่ต้องการเป็น Profession of CPA หรือผู้สอบบัญชี โดยแบ่งประเภทสมาชิกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. **Affiliated member** เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในด้านบัญชีหรือการเงิน ตามที่ KICPAA รับรอง

๒. **Active member** เป็น Affiliated member ที่มีคุณสมบัติในการขึ้นทะเบียนตาม Article ๙ ของ Anukret* ว่ามีความสามารถตามที่รับรองและมีความถนัดในการประกอบวิชาชีพ ชาวต่างชาติ ที่มีคุณสมบัติสามารถเป็นสมาชิกประเภทนี้ได้

๓. **Trainee or student member** เป็นบุคคลซึ่งมีความรู้ทางบัญชีและการเงินที่ Registration Committee เห็นว่าเหมาะสมในการเข้ารับการอบรมเพื่อเข้าสู่โปรแกรมการเป็น Profession of CPA

ณ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ KICPAA มีสมาชิกประเภท Affiliated member ๒๘ คน Active member ๑๔๐ คน และสำนักงานบัญชี ๔๙ สำนักงาน และปัจจุบัน KICPAA อยู่ระหว่างการปรับปรุงนโยบายในการเป็นสมาชิกและกฎระเบียบการเป็นสมาชิกประเภทต่างๆ

(๒) **National Accounting Council หรือ NAC** สถาบันแห่งชาติ อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง (Ministry of Economic and Finance : MEF) มีหน้าที่รับผิดชอบตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีของกัมพูชา (Cambodia Accounting Standards : CASs) และกฎเกณฑ์ข้อบังคับทางบัญชี ธุรกิจโดยทั่วไปจะต้องนำส่งงบการเงินต่อ National Accounting Council (NAC) แต่หากเป็นธุรกิจพิเศษที่มีหน่วยงานกำกับดูแลเฉพาะ เช่น ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจประกัน หรือธุรกิจเพื่อส่งเสริมการลงทุน จะอนุญาตให้ส่งงบการเงินให้แก่หน่วยงานกำกับดูแลเท่านั้น เช่น Bank of Cambodia และ Council of Development of Cambodia เป็นต้น ทั้งนี้ ในการจัดทำงบการเงินเพื่อนำส่งต่อหน่วยงานต่างๆ ผู้จัดทำบัญชีต้องจัดทำเป็นภาษากัมพูชาและบันทึกเป็นสกุลเงินกัมพูชา (Riel/KHR) และนำส่งงบการเงินในรูปแบบของกระดาษ (Hard Copy) เท่านั้น

(๓) **General Department of Taxation หรือ GDT** กรมจัดเก็บภาษี ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีจากสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศกัมพูชา

(๔) **Council of Development of Cambodia หรือ CDC** สภาเพื่อการพัฒนา กัมพูชา มีหน้าที่พิจารณาอนุมัติส่งเสริมโครงการลงทุนทั้งหมดในประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนของภาคเอกชน ทั้งนี้ กฎหมายกัมพูชากำหนดให้สภาเพื่อการพัฒนา กัมพูชาเป็นที่ให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่ตอบรับหรือปฏิเสธการลงทุน และดำเนินการออกใบรับรองการจดทะเบียนเพื่อให้การลงทุนเริ่มดำเนินการได้ โดยมีหน่วยงานในสังกัด คือ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของกัมพูชา (Cambodian Investment Board : CIB)

* Anukret คือ กฎฎีกาย่อย คือ กฎหมายที่ฝ่ายบริหารออกโดยอาศัยมติคณะรัฐมนตรี และลงนามโดยนายกรัฐมนตรี เป็นการออกกฎหมายตามกฎหมายฉบับแม่

๔.๒ ข้อกำหนดการประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศกัมพูชา

มาตรฐานการรายงานทางการเงินของประเทศกัมพูชา ได้แก่ Cambodian International Financial Reporting Standards (CIFRS) และ Cambodian International Financial Reporting Standards for SMEs (CIFRS for SMEs) ซึ่งเป็นการนำ IFRS มาปรับใช้ทั้งฉบับ (Full IFRS Adoption)

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาประเภทของกิจการที่นำมาตรฐานทางการเงิน Cambodian International Financial Reporting Standards สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (CIFRS for SMEs) มาใช้ ได้แก่

- (๑) จำนวนแรงงานที่ใช้ในกิจการ น้อยกว่า ๑๐๐ ราย
- (๒) รายได้รวมต่อปีน้อยกว่า ๒๕๐ ล้านดอลลาร์
- (๓) สินทรัพย์รวม อยู่ระหว่าง ๑๐๐ - ๒๕๐ ล้านดอลลาร์

มาตรฐานการบัญชีที่บังคับใช้ในกัมพูชา

หน่วยงาน	มาตรฐานการบัญชี	Criteria's (เงื่อนไข)	มีผลบังคับใช้
ภาคเอกชน	มาตรฐานการรายงานทางการเงินของประเทศกัมพูชาฉบับเต็ม (Full Cambodian International Financial Reporting Standards (CIFRS))	กิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Public Interest Entities : PIE)	๒๐๑๒
	มาตรฐานการรายงานทางการเงินของประเทศกัมพูชาสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (CIFRS for SMEs)	กิจการขนาดใหญ่ (รายได้เกิน ๔ พันล้านเรียล) และกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Non Public Interest Entities : Non-PIE)	๒๐๑๐
	รูปแบบบัญชีของธุรกิจขนาดกลาง Medium Accounting Model (MAM)	กิจการขนาดกลาง (รายได้ ๗๐๐-๔๐๐๐ ล้านดอลลาร์)	อยู่ระหว่างร่าง กฎหมาย
	รูปแบบการบัญชีแบบง่าย Simplified Accounting Format (SAF)	กิจการขนาดเล็ก (รายได้ ๒๕๐-๗๐๐ ล้านดอลลาร์)	๒๐๑๖
ภาครัฐ	มาตรฐานทางการบัญชีสากลของภาครัฐ เกณฑ์เงินสด (IPSAS Cash basis)	หน่วยงานภาครัฐทั้งหมด	อยู่ระหว่างร่าง กฎหมาย
สมาคมและหน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ	CFRS for NFPEs	สมาคมที่จดทะเบียนและหน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐภายใต้กฎหมายว่าด้วยสมาคมและหน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐทั้งหมด	อยู่ระหว่างร่าง กฎหมาย

มาตรฐานการสอบบัญชีของกัมพูชา

หน่วยงาน	มาตรฐานการบัญชี	Criteria's (เงื่อนไข)	มีผลบังคับใช้
ภาคเอกชน	มาตรฐานการสอบบัญชีของกัมพูชา (Cambodia International Standards on Auditing : CISA)	A. ต้องเข้าเงื่อนไข ๒ ใน ๓ ข้อ ต่อไปนี้ (๑) มีรายได้ตั้งแต่ ๓ พันล้าน เรียลขึ้นไป (๒) มูลค่าของทรัพย์สิน ตั้งแต่ ๒ พันล้านเรียลขึ้นไป (๓) จำนวนลูกจ้าง ตั้งแต่ ๑๐๐ คนขึ้นไป B.โครงการที่ได้รับการส่งเสริม การลงทุน (QIPs)	๒๐๑๐
ภาครัฐ	สถาบันตรวจเงินแผ่นดินระหว่าง ประเทศ (International Organization of Supreme Audit Institutions : INTOSIA)	Public institution and concessionaire companies	
สมาคมและ หน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กร ของรัฐ	มาตรฐานการสอบบัญชีของกัมพูชา (Cambodia International Standards on Auditing : CISA)	สมาคมที่จดทะเบียนและ หน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสมาคม และหน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กร ของรัฐทั้งหมด	๒๐๑๐

หลักการบัญชี

ธุรกิจสามารถใช้เกณฑ์คงค้างและเกณฑ์เงินสดเพื่อการจัดทำงบการเงิน อย่างไรก็ตาม งบการเงินเพื่อการรายงานตามกฎหมายต้องใช้เกณฑ์คงค้าง

การนำเสนองบการเงิน

งบการเงิน ประกอบด้วย งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน งบการเงินและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดทำขึ้นเป็นภาษาเขมร และแสดงด้วยเงินสกุลเรียล หากเป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจกับต่างชาติหรือเป็นบริษัทในเครือของบริษัทต่างชาติ บริษัทอาจได้รับอนุญาตให้จัดทำบัญชีเป็นภาษาอังกฤษและแสดงด้วยสกุลเงินอื่นควบคู่ไปกับการจัดทำงบการเงินภาษาเขมรและสกุลเงินเรียล ตามข้อบังคับจากกระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง (MEF) งบการเงิน บัญชีแยกประเภท และเอกสารที่เกี่ยวข้องจะต้องถูกเก็บไว้เป็นเวลาอย่างน้อย ๑๐ ปี

ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายกัมพูชา มีหน้าที่ต้องรายงานสถานะของห้างหุ้นส่วนและบริษัทประจำปีต่อกรมจดทะเบียนธุรกิจ (Business Registration Department) ของกระทรวงพาณิชย์ (Ministry of Commerce) ในปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดชัดเจนเกี่ยวกับวันนำส่งงบการเงิน เว้นแต่เป็นการนำส่งงบการเงินของธุรกิจธนาคารและธุรกิจประกันภัยซึ่งต้องนำส่งงบการเงินให้แก่ธนาคารแห่งกัมพูชา และกระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคมของทุกปี

นอกจากนี้ กรมสรรพากรกำหนดให้ทุกบริษัทต้องนำส่งงบการเงินพร้อมชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปีให้กับกรมสรรพากรภายใน ๓ เดือนหลังจากสิ้นสุดปีภาษี

งบการเงินจะต้องได้รับการอนุมัติลงลายมือชื่อโดยกรรมการของบริษัท และจัดให้แก่ผู้ถือหุ้นภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๒๑ วันก่อนการประชุมผู้ถือหุ้นสามัญประจำปี

โดยผู้ประกอบการต้องเตรียมเอกสารการเงินและ เอกสารเสียภาษีประจำปีตามแบบฟอร์มที่กำหนดโดยกรมสรรพากร ส่งให้กรมสรรพากรก่อนวันที่ ๓๑ มีนาคม ของทุกปี ในรูปของสกุลเงินเรียล (Riel/KHR) รูปแบบและข้อกำหนดทางบัญชีของกัมพูชาใช้รูปแบบเดียวกับของฝรั่งเศส บริษัทที่ต้องเสียภาษีเงินพีดานภาษีที่กำหนดจะต้องยื่นเอกสารทางบัญชีให้กับผู้ตรวจสอบบัญชีที่ขึ้นทะเบียนในบัญชีผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระของรัฐ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนยื่นต่อกรมสรรพากร โดยกรมสรรพากรกำหนดให้บริษัทที่เข้าข่าย ๒ ข้อดังต่อไปนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระ

- (๑) มียอดขายรับต่อปีตั้งแต่ ๓ พันล้านเรียลขึ้นไป
- (๒) มีสินทรัพย์ทั้งหมด ที่มีมูลค่าตั้งแต่ ๒ พันล้านเรียลขึ้นไป และ/หรือ
- (๓) มีจำนวนพนักงานทั้งหมด ๑๐๐ คนหรือมากกว่า

การสอบบัญชี

งบการเงินของบริษัทจะต้องตรวจสอบและรับรองโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา (KICPPA) หากบริษัทมีคุณสมบัติครบสองในสามข้อดังนี้

- (๑) มียอดขายรับต่อปีตั้งแต่ ๓ พันล้านเรียลขึ้นไป
- (๒) มีสินทรัพย์ทั้งหมด ที่มีมูลค่าตั้งแต่ ๒ พันล้านเรียลขึ้นไป และ/หรือ
- (๓) มีจำนวนพนักงานทั้งหมด ๑๐๐ คนหรือมากกว่า

ทั้งนี้ งบการเงินของบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนภายใต้ QIP จะต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา (KICPPA) อีกด้วย

คุณสมบัติการเป็นนักบัญชีที่กัมพูชา ต้องมีสัญชาติกัมพูชามีอายุมากกว่า ๒๕ ปี ไม่เคยต้องโทษทางอาชญากรรมหรือเคยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และได้รับประกาศนียบัตร CPA หรือประกาศนียบัตรอื่นที่ Registration Committee ยอมรับว่าเทียบเท่า โดยผู้ที่มีคุณสมบัติต้องขึ้นทะเบียนกับสถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา (KICPAA) นักบัญชีต่างชาติสามารถขึ้นทะเบียนเป็นนักบัญชีกัมพูชาได้ตามข้อยกเว้นที่กำหนด

๔.๓ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีในประเทศกัมพูชา

- พัฒนาใบอนุญาตและหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีของประเทศกัมพูชาเอง (Local CPA) โดยคาดว่าจะดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ภายในปี ๒๕๖๑
- การปรับปรุงมาตรฐานการรายงานทางการเงินของประเทศกัมพูชา (CIFRS) ให้มีความทันสมัย และพิจารณาการนำแนวทางในการจัดทำรายงานทางการเงินที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Best Practices) มาใช้
- พัฒนาระบบการในการอบรมและให้ความรู้แก่ผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีให้มีความเหมาะสม เนื่องจากในแต่ละปีจะมีผู้ที่จบด้านบัญชีจากสถาบันการศึกษาในประเทศกัมพูชาประมาณ ๓๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ คน
- ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนในการประกอบธุรกิจและการรับจ้างบันทึกบัญชีในภูมิภาคอาเซียน (Partner and Outsource) เนื่องจากบุคลากรในประเทศมีจำนวนมากและสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ รวมถึงจะมีการนำระบบโปรแกรมบัญชีที่เชื่อมโยงผ่านอินเทอร์เน็ตและการให้บริการคลาวด์ (Cloud Services) มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกอีกด้วย

๔.๔ กฎหมายด้านภาษีอากรของกัมพูชา

ปัจจุบันมีระบบการจัดเก็บภาษี ๒ ระบบ คือระบบเหมาจ่าย (Estimated Regime) และระบบประเมินตนเอง (Real Regime) ซึ่งบริษัทเกือบทุกประเภทจะถูกจัดเก็บภาษีในระบบประเมินตนเอง ซึ่งประกอบด้วยภาษีที่สำคัญ ดังนี้

ประเภทภาษี	อัตรา/รายละเอียด
ภาษีกำไรนิติบุคคล (Tax on Profit)	Resident คำนวณจากรายได้ในกัมพูชาและต่างประเทศ Non-Resident คำนวณจากรายได้ในกัมพูชาเท่านั้น - ร้อยละ ๒๐ สำหรับธุรกิจทั่วไป - ร้อยละ ๓๐ สำหรับธุรกิจน้ำมันปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ - ร้อยละ ๐ สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน QIP จาก CDC - ร้อยละ ๐-๒๐ สำหรับธุรกิจที่ครอบครองโดยบุคคลธรรมดาเพียงคนเดียว
ภาษีกำไรล่วงหน้า (Pre-Payment Tax)	คำนวณจากรายรับรวมของธุรกิจรวมกับภาษีทุกประเภท ยกเว้น VAT อัตราร้อยละ ๑ สำหรับธุรกิจทุกประเภท
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Taxes : WHT)	- ร้อยละ ๑๕ สำหรับการให้บริการ การบริหารจัดการ การให้คำปรึกษา ค่าสิทธิ รวมถึงดอกเบี้ย (ไม่รวมดอกเบี้ยที่จ่ายโดยธนาคารหรือสถาบันการเงิน) - ร้อยละ ๑๐ สำหรับการจ่ายค่าเช่าทรัพย์สิน ทั้งที่เคลื่อนย้ายได้และเคลื่อนย้ายไม่ได้ - ร้อยละ ๔ สำหรับการจ่ายดอกเบี้ยโดยธนาคารหรือสถาบันการเงิน แก่บุคคลธรรมดาที่มีบัญชีเงินฝากไม่ประจำ - ร้อยละ ๖ สำหรับการจ่ายดอกเบี้ยโดยธนาคารหรือสถาบันการเงิน แก่บุคคลธรรมดาที่มีบัญชีเงินฝากประจำ - ร้อยละ ๖ สำหรับการจ่ายดอกเบี้ยโดยธนาคารหรือสถาบันการเงิน แก่บุคคลธรรมดาที่มีบัญชีเงินฝากประจำ - ร้อยละ ๑๔ สำหรับการชำระค่าบริการหรือค่าใช้จ่าย แก่ผู้ที่มีได้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศ

ประเภทภาษี	อัตรา/รายละเอียด
ภาษีเงินเดือน (Salary Tax)	คำนวณจากเงินเดือน โดยใช้อัตราก้าวหน้า ร้อยละ ๐-๒๐ - ร้อยละ ๐ , ๐.๕ แสนเรียล (๐ – ๑๒๕ USD) - ร้อยละ ๕ , > ๕ แสนเรียล – ๑.๒๕ ล้านเรียล (๑๒๕.๑ – ๓๑๒.๕ USD) - ร้อยละ ๑๐ , > ๑.๒๕ ล้านเรียล – ๘.๕ ล้านเรียล (๓๑๒.๖ – ๒,๑๒๕ USD) - ร้อยละ ๑๕ , > ๘.๕ ล้านเรียล – ๑๒.๕ ล้านเรียล (๒,๑๒๕.๑ – ๓,๑๒๕ USD) - ร้อยละ ๒๐, มากกว่า ๘.๕ ล้านเรียล (มากกว่า ๓,๑๒๕ USD) - ร้อยละ ๒๐, เงินพิเศษ (fringe benefit)
ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)	- ภาษีที่ผู้จำหน่ายสินค้าหรือให้บริการ ต้องเก็บจากลูกค้าในอัตราร้อยละ ๑๐ สำหรับการจำหน่ายหรือให้บริการในประเทศ และร้อยละ ๐ สำหรับการส่งออก
ภาษีที่พัก (Tax on Accommodation : TOA)	- จัดเก็บจากการพักอาศัยในโรงแรม เกสต์เฮาส์ อพาร์ทเมนต์ คอนโด หรือที่พักประเภทอื่นๆ ในอัตราร้อยละ ๒ ของค่าห้องรวมกับภาษีทุกประเภท ยกเว้น VAT
ภาษีเฉพาะสำหรับสินค้าและบริการบางชนิด (Specific Tax on Certain Merchandises and Services : STCMS)	- ภาษีที่จัดเก็บสำหรับสินค้าและบริการบางชนิด ทั้งในประเทศและที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยจะคำนวณก่อนภาษีมูลค่าเพิ่ม - รถยนต์ร้อยละ ๔๕, อะไหล่รถยนต์ ร้อยละ ๓๐, เปียร์ ร้อยละ ๒๕, รถมอเตอร์ไซด์ น้ำมันปิโตรเลียม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ ๒๐, บุหรี่ ร้อยละ ๑๕, อะไหล่รถมอเตอร์ไซด์ น้ำอัดลม การให้บริการทางด้านบันเทิง การขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ ร้อยละ ๑๐, การให้บริการโทรศัพท์ ร้อยละ ๓
ภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ปริมาณ (Tax on Public Lighting : PLT)	- จัดเก็บจากผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ปริมาณทุกประเภท โดยจะทำการคำนวณก่อนภาษีเฉพาะ (STCMS) และภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) - ร้อยละ ๓
ภาษีประกอบการธุรกิจเฉพาะ (Patent Tax) ต้องต่ออายุทุกปี	- ภาษีประจำปีที่ธุรกิจต้องชำระภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ตามประเภทของธุรกิจ และตามขอบเขตจังหวัดที่ธุรกิจตั้งอยู่ - หากมีการจดทะเบียนประกอบการธุรกิจในครั้งปี (ครั้งหลังของปีปฏิทินจะชำระเพียงครั้งเดียว) - ๒๘๕ USD ต่อปี
ภาษีการจดทะเบียน (Registration Tax or Transfer Tax)	- จัดเก็บจากการจัดทำเอกสารทางกฎหมาย ก่อตั้ง ควบรวม ยกเลิกกิจการ - จัดเก็บจากการโอนสินทรัพย์ - ๑ ล้านเรียล/ ๑ กิจกรรม - ร้อยละ ๔ ของมูลค่าสินทรัพย์ (ที่ดิน บ้าน รถ)
ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Tax on Immovable Properties)	- อสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่ามากกว่า ๑๐๐ ล้านเรียล (๒๕,๐๐๐ USD) - ร้อยละ ๐.๑ ของมูลค่าที่ประเมินโดยคณะกรรมการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน - ผู้เสียภาษีต้องชำระภาษีภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ของทุกปี
ภาษีจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ (Registration Tax)	- จัดเก็บจากผู้ซื้อหรือผู้ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ อัตราร้อยละ ๔ ของมูลค่าอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์นั้น

๔.๕ กฎหมายและกฎระเบียบด้านตลาดทุนในกัมพูชา

การประกอบธุรกิจของตลาดหลักทรัพย์กัมพูชา (CSX) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมาย ๒ ฉบับ ได้แก่ Law on Government Securities และ Law on the issuance and trading of non-government securities โดยกฎหมาย ๒ ฉบับนี้เป็นกฎระเบียบและการกำกับดูแลเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ออกโดยรัฐบาลและหลักทรัพย์ที่ออกโดยนิติบุคคลที่ไม่ใช่รัฐบาล ซึ่งรวมถึงการให้อำนาจตลาดหลักทรัพย์กัมพูชา (CSX) ทำหน้าที่เป็นศูนย์ดำเนินการด้านการตลาด ด้านการชำระราคาและเงินฝากด้วย

รัฐบาลกัมพูชาให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยได้ออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนเพื่อส่งเสริมและกำกับดูแลการลงทุนที่ค่อนข้างครบถ้วน กฎระเบียบหลักที่ควรศึกษาทำความเข้าใจ คือ กฎหมายการลงทุนแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๖ เนื้อหากฎหมายครอบคลุมบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการลงทุนของกัมพูชา การจัดตั้งและบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ การให้สัมปทานที่ดิน การเวนคืนที่ดิน นอกจากนี้ รัฐบาลกัมพูชายังให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกและการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ แก่โครงการที่ได้รับการส่งเสริมและการอนุญาตให้นักลงทุนโอนเงินตราต่างประเทศได้อย่างเสรี ในปัจจุบันบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กัมพูชา มีจำนวน ๕ ราย ได้แก่

๑. Phnom Penh Water Supply Authority (บริษัทประปาพนมเปญ) ปี ๒๐๑๒
๒. Grand Twins International (Cambodia) Plc (ได้หวั่น) ปี ๒๐๑๔
๓. Phnom Penh Autonomous Port (บริษัทท่าเรือพนมเปญ) ปี ๒๐๑๕
๔. Phnom Penh SEZ Plc. (เขตเศรษฐกิจพิเศษพนมเปญ) ปี ๒๐๑๖
๕. Sihanoukville Autonomous Port (บริษัทท่าเรือสีหนุวิลล์) ปี ๒๐๑๗

เงื่อนไขการลงทุนในกัมพูชา

- ชาวต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจในกัมพูชาได้ ๑๐๐%
- บริษัทที่จะเข้าตลาด CSX ต้องเคยจัดทำสถานะการเงินมาแล้วอย่างน้อย ๓ ปี โดยบริษัทผู้ตรวจสอบบัญชีชั้นนำจากต่างประเทศ
- ชาวต่างชาติสามารถเปิดบัญชีธนาคาร Cambodia for Investment in CSX ได้โดยใช้หนังสือเดินทาง (passport) เพื่อเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์สำหรับการลงทุน ไม่มีกำหนดยอดขั้นต่ำในการซื้อขายหลักทรัพย์ และมีการตัดบัญชี ๒ วัน
- บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กัมพูชาต้องนำส่งงบการเงินทุกไตรมาส และนำส่งงบการเงินตอนสิ้นปีอีกครั้ง

๔.๖ รูปแบบธุรกิจสำนักงานบัญชีในราชอาณาจักรกัมพูชา

การให้บริการด้านบัญชีแก่ธุรกิจ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) การให้บริการโดยชาวกัมพูชา ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชี (Individual)

(๒) การให้บริการโดยชาวต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการในรูปของนิติบุคคลที่มีการถือหุ้นเกินกว่า ๕๑% ทั้งนี้ ผู้ให้บริการทั้งสองประเภทจะต้องขออนุญาตต่อสถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา KICPAA ก่อน

ทั้งนี้ สถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา (KICPAA) ได้กำหนดให้บุคคลธรรมดาที่จะขึ้นทะเบียนให้บริการด้านบัญชีต้องได้รับใบอนุญาตจาก International CPA หรือ The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) และต้องมีการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๔๐ ชั่วโมง/ปี รวมถึงรายงานต่อ KICPAA ทุกปี กรณีผู้ให้บริการด้านบัญชีในรูปแบบของนิติบุคคลจะต้องยื่นขอและได้รับอนุญาตจากสถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา(KICPAA) จึงจะสามารถประกอบธุรกิจให้บริการด้านบัญชีได้

ปัจจุบันบริษัทตรวจสอบบัญชียักษ์ใหญ่ (BIG ๔) ถือส่วนแบ่งการตลาดของผู้ให้บริการด้านบัญชีในรูปแบบของนิติบุคคลมากที่สุดในประเทศกัมพูชา ประกอบด้วย PWC, KPMG, Ernst & Young, และ Deloitte ทั้งนี้ PWC ถือ ส่วนแบ่งการตลาดมูลค่าสูงสุด และ KPMG ถือส่วนแบ่งการตลาดจำนวนลูกค้าสูงสุด

ลักษณะของการให้บริการด้านบัญชีโดยส่วนใหญ่ในประเทศกัมพูชา ประกอบด้วย การบันทึกบัญชี (Bookkeeping) การจัดทำบัญชี (Accounting) การสอบบัญชี (Auditing) และการให้คำปรึกษาด้านระบบบัญชี (Advisory) โดยโปรแกรมบัญชีที่นิยมใช้ในประเทศกัมพูชา ได้แก่โปรแกรม QuickBooks ของบริษัท Intuit Inc. และ Peachtree ของบริษัท SAGE ๕๐ ซึ่งมีลักษณะเป็นโปรแกรมบัญชีแบบ Stand alone โดยไม่มีการเชื่อมต่อข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต

จากการเข้าศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสำนักงานบัญชีของกัมพูชา คือ บริษัท BSE Accounting จำกัด และสำนักงานบัญชีคุณภาพ พบว่าสำนักงานบัญชีคุณภาพหลายแห่งประสบปัญหาการขาดแคลนพนักงานบัญชี ซึ่งทางบริษัท BSE Accounting จำกัด มีการให้บริการด้านการบันทึกบัญชี (Bookkeeping) ยินดีส่งพนักงานบัญชีซึ่งเป็นคนกัมพูชาแต่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีมาฝึกงานที่สำนักงานบัญชีของไทย เพื่อเรียนรู้รูปแบบการจัดทำบัญชี หลังจากนั้นสำนักงานบัญชีของไทยที่สนใจจะใช้บริการพนักงานบัญชีในการบันทึกบัญชี สามารถ scan เอกสารบัญชีส่งให้ทางอีเมลให้กับบริษัท BSE Accounting จำกัดเพื่อบันทึกบัญชี โดยจะพิจารณาค่าบริการจากจำนวนรายการค้าแต่ละราย ซึ่งมีสำนักงานบัญชีคุณภาพหลายรายสนใจการให้บริการดังกล่าว และคาดว่าจะมีการติดต่อประสานงานเพื่อสร้างโอกาสธุรกิจร่วมกันต่อไป

๕. ความคิดเห็นจากคณะศึกษาดูงาน

๕.๑ ความคาดหวังของสำนักงานบัญชีคุณภาพก่อนการเดินทางไปศึกษาดูงาน

(๑) ต้องการเปิดโอกาสทางธุรกิจ และศึกษาความแตกต่างระหว่างระบบวิชาชีพบัญชีของ กัมพูชาและของไทย ต้องการทราบรูปแบบการประกอบวิชาชีพบัญชี ช่องทางในการทำธุรกิจในประเทศกัมพูชา

(๒) ความคาดหวังก่อนไปยังคาดเดาไม่ถูกกว่าจะเป็นแบบใด เนื่องจากไม่เคยได้ไปเยือน กัมพูชาในรูปแบบของการศึกษาดูงานอย่างจริงจัง แล้วจะได้รับอะไรกลับมาบ้าง แต่อยากได้รู้ได้เห็นความเป็นจริงของวิชาชีพบัญชี ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการค้า การลงทุน การเชื่อมโยงเครือข่าย ความเป็นไปได้ใน อนาคตของการพัฒนาตัวเองไปสู่ความเป็นสากล

(๓) การได้มี connection กับสำนักงานบัญชีในกัมพูชา และต้องการเรียนรู้ระบบการทำงาน ของสำนักงานบัญชีในของประเทศกัมพูชา

(๔) น่าจะได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่ไม่เคยเห็นและระบบงานของประเทศกัมพูชา ได้เรียนรู้ ความเป็นไปของเพื่อนบ้าน เพื่อแสวงหาโอกาสในการเชื่อมสัมพันธ์ทางธุรกิจต่อไป

๕.๒ ความคิดเห็นของสำนักงานบัญชีคุณภาพหลังจากการศึกษาดูงาน

(๑) ได้เรียนรู้ตลาดธุรกิจบัญชีและอาจมีการสร้างเครือข่ายทางบัญชีในอนาคต

(๒) ได้เข้าใจระบบวิชาชีพบัญชีของกัมพูชา ได้รับความชัดเจนในทุกเรื่องที่ต้องการทราบ ได้ผลตอบรับตามที่คาดหวังไว้อย่างมาก

(๓) ได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด จากที่ได้เห็น ได้ฟัง ได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้ประกอบ วิชาชีพ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงของหน่วยงานของประเทศกัมพูชาที่ได้ไปเยือนและไปเยี่ยมชม ตลอดจน การให้ความรู้ที่ออกมาจากผู้ที่อยู่ในประเทศนั้นโดยตรง มากกว่าการได้ศึกษาข้อมูลหรืออ่านเอาจากข่าวสาร ที่ ถูกเขียนขึ้นโดยมิได้สัมผัสได้โดยตัวเอง

(๔) ประเทศกัมพูชา มีการพัฒนาด้านการทำบัญชีอย่างมาก เริ่มมีการนำ IFRS มาใช้ และมีการกำหนดกรอบคุณสมบัติผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีเช่นเดียวกับไทย แต่การให้ความสำคัญกับงบ การเงินยังอยู่ในระดับต่ำมากเนื่องจากขาดการบูรณาการข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานรัฐที่กำกับดูแลรวมทั้งการ ไม่บังคับใช้การจัดทำงบการเงินให้มีความถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี ทำให้ภาพรวมการจัดทำบัญชียังล้า หลังประเทศไทยอย่างมาก แต่จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ทำให้ทราบว่านักศึกษาที่เรียนด้านการบัญชีใน กัมพูชาจะสมัครเรียนในหลักสูตร ACCA ทำให้สามารถประกอบวิชาชีพบัญชีกว้างกว่า

(๕) ได้ความรู้ใหม่ๆ และได้ศึกษาระบบการทำงานและวิถีความเป็นอยู่ของประเทศ กัมพูชาและได้เรียนรู้ระบบการทำงานของสำนักงานบัญชี

(๖) ทราบถึงการทำงานของสำนักงานบัญชีในต่างประเทศ และได้พบปะพูดคุยกับ เพื่อนสำนักงานบัญชีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

๕.๓ ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจของท่านเป็นอย่างไรบ้าง

- (๑) ใช้ต่อยอดในการทำธุรกิจทางด้านบัญชีและธุรกิจอื่น
- (๒) ได้รับความรู้ตระหนักถึงความสามารถของบุคลากรในประเทศเพื่อนบ้าน และนำกลับมาพัฒนาบุคลากรของสำนักงานให้มีความตั้งใจ รู้จักมานะอดทนใฝ่หาความรู้ทุกด้าน เช่น ภาษาอังกฤษ หรือ ภาษาต่างชาติอื่นที่จำเป็น เพื่อเป็นองค์ประกอบในการทำงาน
- (๓) มองเห็นวิชาชีพของตัวเอง ที่ไม่สามารถหยุดการพัฒนา เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านมีความก้าวหน้ากว่าของเราในบางเรื่อง และนำเอาเป็นแบบอย่างในการเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์อันดีงาม รวมถึงการนำไปต่อยอดทางธุรกิจที่มีความหลากหลายในอนาคต
- (๔) ประเมินได้ว่าเราเองอยู่ในสถานะไหน ถ้าเปรียบเทียบกับกัมพูชา
- (๕) อาจจะไม่ได้นำมาเป็นตัวอย่างไปประยุกต์ใช้เอง แต่สามารถนำความรู้ที่ได้รับ Share ให้กับลูกค้าหรือนักลงทุนที่สนใจจะไปทำธุรกิจในกัมพูชา
- (๖) นำไปวางระบบการทำงานและการสื่อสารกับองค์กรระหว่างประเทศ และนำมาพัฒนาในเรื่องของระบบเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในสำนักงานและระบบการติดต่อสื่อสารธุรกิจระหว่างประเทศ

๕.๔ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรปรับปรุงการนำผู้ประกอบการศึกษาดูงานในด้านใด และอย่างไรบ้าง

- (๑) เห็นควรจัดกิจกรรมแบบนี้ให้บ่อยมากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยได้สัมผัสจากของจริง ทั้งในด้านการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนโดยตรง การมองเห็นการเชื่อมโยงทางเครือข่ายวิชาชีพบัญชี การเล็งเห็นเศรษฐกิจการค้า การลงทุน ในประเทศเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนทัศนคติ
- (๒) ควรกำหนดหัวข้อในการสัมมนา หรือหัวข้อในการสอบถามแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแต่ละหน่วยงานล่วงหน้า
- (๓) ควรจะเพิ่มการดูงานสำนักงานบัญชีที่ประเทศนั้น ๆ ประมาณ ๒-๓ แห่ง หรือควรมีผู้มีความรู้ประสบการณ์ เกี่ยวกับการจดทะเบียนบริษัท หรือกฎหมายเกี่ยวกับนักลงทุนต่างประเทศที่จะเข้าไปลงทุนในประเทศนั้น ๆ พร้อมกับ แจกเอกสารประกอบการสัมมนา เป็นต้น
- (๔) โครงการนี้ดีแล้ว แต่เสนอแนะไปดูงานสิงคโปร์ หรืออาเซียนที่มีความแข็งแกร่งระดับต้นๆ ทางธุรกิจ หรือประเทศที่มีการพัฒนามากกว่าเรา เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลี หรือจีน
- (๕) เห็นควรให้มีการนำเสนอรูปแบบสำนักงานบัญชีของไทยอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากกว่านี้ โดยการให้ผู้แทนสำนักงานบัญชี ๑ รายนำเสนอ เพื่อให้สำนักงานบัญชีของประเทศที่เราไปดูงาน ได้รับทราบรูปแบบการให้บริการของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทยด้วย

๕.๕ ข้อคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(๑) อยากเสนอให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจัดกิจกรรมดีๆ แบบนี้ให้มากยิ่งขึ้นและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้พวกเราสำนักงานบัญชีคุณภาพ ได้มีโอกาสได้เห็น ได้สัมผัสด้วยสายตาและได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งกันและกัน จนนำมาสู่การพัฒนาตัวเอง การต่อยอดทางธุรกิจ การลงทุนและการขยายเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงกันให้มากขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน หากแม้ว่ามีข้อจำกัดในงบประมาณหรือค่าใช้จ่าย เข้าใจว่า พวกเราทุกคนน่าจะสามารถรับภาระได้ เพื่อแลกกับการได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น และได้แลกเปลี่ยนทั้งในทัศนคติของผู้ร่วมเดินทางด้วยกันเอง รวมถึงได้มองเห็นภาพที่แท้จริงมากกว่าการเล่าขานหรืออ่านในข่าวสารข้อมูลที่เผยแพร่เพียงอย่างเดียว อยากให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจัดให้บ่อยขึ้น

(๒) เจ้าหน้าที่และทีมงานต่างก็มีความมุ่งมั่นในการทำงานเป็นอย่างดี ขอชื่นชม

(๓) ขอแนะนำการจราจรในประเทศอื่นๆ ที่จะไปดูงาน เช่น เวียดนาม การจราจรและประชาชนจะหนาแน่นกว่าที่กัมพูชามาก ต้องวางแผนเรื่องเวลาและตัดสินใจอย่างรวดเร็ว

(๔) จัดกิจกรรมแบบนี้ทำให้ได้มีเวลาพูดคุยกับเพื่อนๆ สำนักงานบัญชีคุณภาพมากขึ้น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

(๕) ขอให้จัดให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าในครั้งนี้ (ขอให้เพิ่มผู้ไปดูงาน) เพื่อจะได้มีส่วนช่วยกันนำข้อมูลมาปรับปรุงการทำงานของสำนักงานของตนให้ดียิ่งขึ้น และได้รับสิ่งใหม่ๆ จากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาปรับปรุงพัฒนาในองค์กร และได้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานบัญชีคุณภาพด้วยกัน

ภาพกิจกรรมการศึกษาดูงาน

รับฟังจากบรรยายด้านการกำกับดูแลวิชาชีพบัญชี จากผู้แทนสถาบันวิชาชีพนักบัญชีและผู้สอบบัญชีแห่งกัมพูชา (KICPAA)

ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ณ ตลาดหลักทรัพย์กัมพูชา

ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ณ สภาบัญชีแห่งชาติ กระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง

ศึกษาดูงาน ณ บริษัท BSE Accounting สำนักงานบัญชีในประเทศกัมพูชา